

**ภาวะผู้นำของผู้บริหารที่สัมพันธ์กับการดำเนินงานปฏิรูปการศึกษาของสถานศึกษา
สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาบึงกาฬ**

**The School Administrators' Leadership Relating to Performance
of an Educational Reform by Schools under the Office of
Buengkan Primary Education Service Area**

ณัฐกฤตา สิทธิฤทธิ์¹ รศ.ดร.ประสาธ อิศรปริดา² และ ดร.สุมาลี ศรีพุทธรินทร์³

Natkrita Sittirit¹, Assoc. Prof. Dr. Prasart Isarapreeda² and Dr. Sumalee Sriputtarin³

¹ นักศึกษาปริญญาโท สาขาวิชาการบริหารการศึกษา คณะศิลปศาสตร์และวิทยาศาสตร์ มหาวิทยาลัยนครพนม

² Ph.D. (Education-Psychological Cultural Studies) รองศาสตราจารย์ คณะศิลปศาสตร์และวิทยาศาสตร์ มหาวิทยาลัยนครพนม

³ กศ.ต. (การบริหารและการพัฒนา) อาจารย์ คณะศิลปศาสตร์และวิทยาศาสตร์ มหาวิทยาลัยนครพนม

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) ศึกษาภาวะผู้นำของผู้บริหารสถานศึกษา 2) ศึกษาการดำเนินงานปฏิรูปการศึกษาของสถานศึกษา 3) ศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างภาวะผู้นำของผู้บริหารกับการดำเนินงานปฏิรูปการศึกษาของสถานศึกษา และ 4) ศึกษาอำนาจการพยากรณ์ของภาวะผู้นำของผู้บริหารสถานศึกษาต่อการดำเนินงานปฏิรูปการศึกษาของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาบึงกาฬ กลุ่มตัวอย่างได้แก่ ผู้บริหารสถานศึกษาและครู สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาบึงกาฬ จำนวน 331 คน ได้มาจากการสุ่มแบบหลายขั้นตอน เครื่องมือที่ใช้เป็นแบบสอบถามประมาณค่า 5 ระดับ มีค่าอำนาจจำแนกระหว่าง 0.31 - 0.87 มีค่าความเชื่อมั่นทั้งฉบับเท่ากับ 0.98 สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล ได้แก่ ร้อยละ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน สัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์อย่างง่าย และการวิเคราะห์การถดถอยพหุคูณผลการวิจัยพบว่า 1) ผู้บริหารสถานศึกษามีภาวะผู้นำโดยภาพรวมและรายด้าน อยู่ในระดับมาก 2) สถานศึกษาดำเนินงานปฏิรูปการศึกษา โดยภาพรวมและรายด้าน อยู่ในระดับมาก 3) ภาวะผู้นำของผู้บริหารกับการดำเนินงานปฏิรูปการศึกษาของสถานศึกษา ทั้งโดยรวมและรายด้าน มีความสัมพันธ์กันในทางบวก 4) ตัวแปรภาวะผู้นำของผู้บริหารสถานศึกษาที่สามารถพยากรณ์การดำเนินงานปฏิรูปการศึกษาของสถานศึกษา ได้อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ มี 3 องค์ประกอบ ได้แก่ การตัดสินใจ การมุ่งความสัมพันธ์เป็นรายคน และการกระตุ้นการใช้ปัญญา ซึ่งสามารถเขียนเป็นสมการได้ ดังนี้

สมการในรูปคะแนนดิบ

$$\hat{Y} = 2.180 + .243X_2 + .171X_3 + .066X_4$$

สมการในรูปคะแนนมาตรฐาน

$$\hat{Z} = .523Z_2 + .290Z_3 + .124Z_4$$

คำสำคัญ : พฤติกรรมภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลง / การดำเนินงานปฏิรูปการศึกษา / สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา
ประถมศึกษาบึงกาฬ

ABSTRACT

The purposes of this study were to 1) investigate school administrators' leadership, 2) examine schools' performance of an educational reform, 3) discover the relationship between school administrators' leadership and schools' performance of an educational reform, and 4) determine predictive power of school administrators' leadership concerning performance of an educational reform by schools under the Office of Buengkan Primary

Education Service Area. The sample was 331 people comprising school administrators and teachers under the Office of Buengkan Primary Education Service Area selected by multi-stage random sampling. The instrument used was a 5-rating scale questionnaire with the discrimination powers ranging between .31 and .87 and the entire reliability value of .98. Statistics used for data analysis were percentage, mean, standard deviation, Pearson's simple correlation coefficient and stepwise multiple regression analysis. The results disclosed as follows: 1) The school administrators had leadership as a whole and each aspect at the high level; 2) the schools performed an educational reform as a whole and each aspect at the high level; 3) the school administrators' leadership had a positive correlation with the schools' performance of an educational reform as a whole and each aspect; 4) the variables of school administrators' leadership that could significantly predict the schools' performance of an educational reform consisted of inspiration, individual relationship-oriented, and stimulation of making use of intelligence. The equations could be written as follows:

The prediction equation in the form of raw score:

$$\hat{Y} = 2.180 + .243X_2 + .171X_3 + .066X_4$$

The prediction equation in the form of standard score:

$$\hat{Z} = .523Z_2 + .290Z_3 + .124Z_4$$

Keywords : Transformational Leadership Behavior / Performance of an Education Reform /
The Office of Buengkan Primary Education Service Area

บทนำ

กระทรวงศึกษาธิการ เป็นหน่วยงานหลักในการจัดการศึกษา ได้กำหนดแนวนโยบายการปฏิรูปการศึกษาให้ดำเนินการไปตามพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 และที่แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2545 ได้ให้ความสำคัญกับการปฏิรูปในด้านต่างๆ คือ ปฏิรูประบบการศึกษาให้สอดคล้องซึ่งกันและกัน ทั้งระบบ ปฏิรูปแนวทางการจัดการศึกษา โดยให้ยึดผู้เรียนเป็นสำคัญ ปฏิรูปหลักสูตรและเนื้อหาสาระ วิธีการจัดกระบวนการเรียนรู้ทั้งในระบบและนอกระบบโรงเรียน ปฏิรูประบบการบริหารและการจัดการศึกษา ทั้งหน่วยงานของรัฐองค์กรปกครองท้องถิ่น และเอกชน โดยเน้นเรื่องการกระจายอำนาจและการมีส่วนร่วม ปฏิรูประบบครู คณาจารย์และบุคลากรทางการศึกษา มุ่งเน้น ให้มีการยกระดับสถานภาพของวิชาชีพครู การพัฒนาและปรับปรุงคุณภาพครู ปฏิรูประบบทรัพยากรและการลงทุนเพื่อการศึกษา เพื่อระดมทรัพยากรมาใช้ในการศึกษา ปฏิรูประบบประกันคุณภาพการศึกษา เน้นเรื่องของการประกันคุณภาพภายในและให้มีการรับรองและประเมินผลมาตรฐานจากองค์กรภายนอก และปฏิรูปสื่อและเทคโนโลยีเพื่อการศึกษา มุ่งให้มีการผลิตใช้สื่อและเทคโนโลยีใน

รูปแบบที่หลากหลายที่มีคุณภาพ (สำนักงานปฏิรูปการศึกษา. 2545 : 15-18)

จากการปฏิรูปการศึกษาที่ผ่านมาประสบความสำเร็จในหลายด้าน แต่ยังมีอีกหลายด้านที่ยังไม่ประสบความสำเร็จ โดยเฉพาะคุณภาพของผู้เรียน ครู คณาจารย์ และบุคลากรทางการศึกษา ประสิทธิภาพของการบริหารจัดการ รวมทั้งการเพิ่มโอกาสทางการศึกษาที่พบว่า มีสถานศึกษาจำนวนมากไม่ได้มาตรฐาน ผู้เรียน มีผลสัมฤทธิ์ต่ำ ขาดคุณลักษณะอันพึงประสงค์ทั้งการคิด วิเคราะห์ ใฝ่เรียนรู้และแสวงหาความรู้อย่างต่อเนื่อง ในการปฏิรูปการศึกษาที่ผ่านมาพบปัญหาที่ต้องเร่งปรับปรุงแก้ไข พัฒนาและสานต่อหลายเรื่อง เช่น การพัฒนาคุณภาพผู้เรียน ซึ่งมีโรงเรียนมากกว่าสามหมื่นแห่งทั่วประเทศ ทั้งในภาคเหนือและภาคตะวันออกเฉียงเหนือ ซึ่งมีผลสัมฤทธิ์ในวิชาหลักมีค่าเฉลี่ยต่ำกว่าร้อยละ 50 และจากการประเมินรอบสองของสำนักงานรับรองมาตรฐานและประเมินคุณภาพการศึกษา (สมศ.) พบว่าสถานศึกษาที่จัดการศึกษาระดับประถมศึกษาและมัธยมศึกษาจำนวน 22,425 แห่ง มีถึงร้อยละ 20.30 ที่ต้องได้รับการพัฒนา (สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา. 2552 : 5-6) และจากรายงานของกระทรวงศึกษาธิการ ได้สรุป

รายงานประจำปี 2552 โดยยอมรับว่าการปฏิรูปการศึกษาต้องเร่งพัฒนา ปรับปรุง และต่อยอด โดยเฉพาะด้านคุณภาพ ผู้เรียน ครู คณาจารย์ และบุคลากรทางการศึกษา ประสิทธิภาพทางการบริหารจัดการ ที่พบว่า มีสถานศึกษาจำนวนมากไม่ได้มาตรฐาน ผู้เรียนมีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนต่ำ ขาดคุณลักษณะที่พึงประสงค์ทั้งการคิด วิเคราะห์ ใฝ่เรียนรู้และแสวงหาความรู้อย่างต่อเนื่อง การบริหารจัดการศึกษายังไม่เกิดผลสัมฤทธิ์หรือบรรลุผลตามที่กำหนดไว้ (กระทรวงศึกษาธิการ. 2553 : 59)

การบริหารสถานศึกษาในยุคของการปฏิรูปและการกระจายอำนาจทางการศึกษา ตามเจตนารมณ์ของพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 และที่แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2545 ซึ่งเป็นการกระจายอำนาจในการจัดการศึกษาจากกระทรวง ส่วนกลาง ไปยังสถานศึกษาให้มากที่สุด โดยมีความเชื่อว่า โรงเรียนเป็นหน่วยสำคัญในการเปลี่ยนแปลงและพัฒนาการศึกษาของเด็กและเน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ (สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน. 2549 : 56) การกระจายอำนาจดังกล่าว ทำให้ผู้บริหารสถานศึกษาได้รับอำนาจในการตัดสินใจเพื่อการบริหารการศึกษามากขึ้น ซึ่งการบริหารจะสำเร็จหรือล้มเหลวขึ้นขึ้นอยู่กับเหตุปัจจัยหลายอย่างประกอบกัน ทั้งในด้านศาสตร์แห่งการบริหารเฉพาะตนและศิลป์ในการบริหารจัดการที่เหมาะสม ซึ่งความสำเร็จของการปฏิรูปการศึกษา มิได้อยู่ที่กฎหมาย แต่ขึ้นอยู่กับความเข้าใจ และภาวะผู้นำของผู้มีอำนาจรับผิดชอบในการจัดการศึกษาของประเทศด้วย (สมาน อัครภูมิ. 2551 : 28)

สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาบึงกาฬ ซึ่งเดิมนั้นเป็นสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาหนองคาย เขต 3 เป็นหน่วยงานปฏิบัติ ในระดับพื้นที่สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษา ขั้นพื้นฐาน ได้จัดทำแผนปฏิบัติการ ประจำปีงบประมาณ 2554 เพื่อเป็นกรอบทิศทางในการจัดการศึกษาให้สอดคล้องกับแผนปฏิบัติราชการของกระทรวงศึกษาธิการ ได้กำหนดวิสัยทัศน์เกี่ยวกับการจัดการศึกษา มุ่งมั่นพัฒนาสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา และโรงเรียนในสังกัด ให้มีคุณภาพตามมาตรฐานภายในปีการศึกษา 2556 ยกย่องระดับคุณภาพโรงเรียนในสังกัดเป็นโรงเรียนคุณภาพดาว โดยจัดการศึกษาและพัฒนาให้เกิดคุณภาพ 5 ด้าน ได้แก่ นักเรียนคุณภาพ ครูคุณภาพ การบริหารและการจัดการศึกษา แหล่งเรียนรู้คุณภาพ และคุณภาพการ สร้างเครือข่าย และการมีส่วนร่วมในการจัดการศึกษา ต่อจากสภาพปัจจุบันพบว่า องค์ประกอบหลักในการวัดความสำเร็จในการบริหารงานของสถานศึกษา ก็คือ ลักษณะภาวะผู้นำ ซึ่งผู้บริหารสถานศึกษาใน

สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาบึงกาฬ มีความรู้และความเข้าใจในภาวะผู้นำอยู่ในระดับต่ำ และยังได้รับการฝึกอบรมที่น้อย แสดงถึงโอกาสในการเรียนรู้เพื่อพัฒนาตนเองอย่างต่อเนื่องก็อยู่ในระดับต่ำ (สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาหนองคาย เขต 3. 2554 : 16)

จากที่ได้กล่าวมาข้างต้น จะเห็นได้ว่า ผู้บริหารสถานศึกษาในฐานะผู้นำ จำเป็นจะต้องมีภาวะผู้นำสูงในการที่จะอำนวยความสะดวกให้บุคลากรในสถานศึกษา ได้ปฏิบัติงานอย่างมีประสิทธิภาพและประสิทธิผล สามารถพัฒนาคุณภาพผู้เรียน ครู และบุคลากรทางการศึกษา และการบริหารจัดการ ผู้วิจัยจึงสนใจที่จะศึกษาภาวะผู้นำของผู้บริหารที่สัมพันธ์กับการดำเนินงานปฏิรูปการศึกษาของสถานศึกษา ซึ่งผลจากการวิจัยสามารถจะนำไปพัฒนาสถานศึกษาให้มีประสิทธิผลและเพิ่มขีดความสามารถในการพัฒนาคนให้สามารถแข่งขันในระดับนานาชาติอารยประเทศได้

วัตถุประสงค์การวิจัย

1. เพื่อศึกษาภาวะผู้นำของผู้บริหารสถานศึกษา
2. เพื่อศึกษาการดำเนินงานปฏิรูปการศึกษาของสถานศึกษา
3. เพื่อศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างภาวะผู้นำของผู้บริหารกับการดำเนินงานปฏิรูปการศึกษาของสถานศึกษา
4. เพื่อศึกษาอำนาจการพยากรณ์ของภาวะผู้นำของผู้บริหารสถานศึกษา ต่อการดำเนินงานปฏิรูปการศึกษาของสถานศึกษา

สมมติฐานการวิจัย

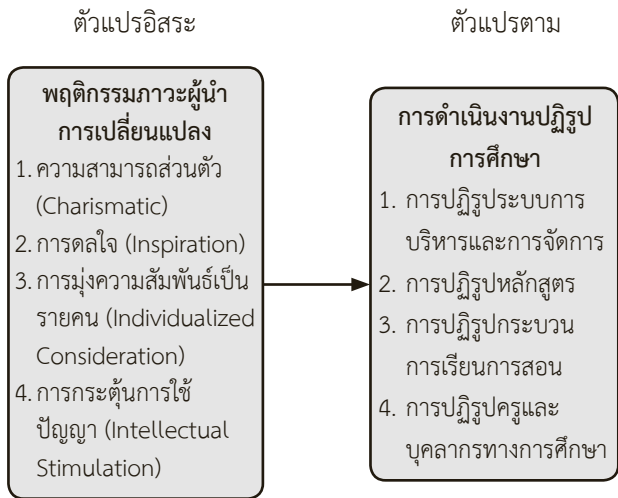
1. ภาวะผู้นำของผู้บริหาร มีความสัมพันธ์ทางบวกกับการดำเนินงานปฏิรูปการศึกษาของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาบึงกาฬ อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ
2. ภาวะผู้นำของผู้บริหาร สามารถพยากรณ์การดำเนินงานปฏิรูปการศึกษาของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาบึงกาฬได้ อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ

กรอบแนวคิดการวิจัย

การวิจัยเรื่องภาวะผู้นำของผู้บริหารที่สัมพันธ์กับการดำเนินงานปฏิรูปการศึกษาของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาบึงกาฬ ผู้วิจัยได้ทำการศึกษากรอบแนวคิดที่เกี่ยวกับพฤติกรรมภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลง (transformational leadership) ตามแนวคิดของบาสและ

อโวลิโอ (Bass and Avolio. 1994 : 3-4) มีองค์ประกอบ 4 ด้าน ส่วนการดำเนินงานปฏิรูปการศึกษา ใช้กรอบแนวคิดตามแนวนโยบายการปฏิรูปการศึกษาของกระทรวงศึกษาธิการ 4 ด้าน (คณะอนุกรรมการปฏิรูปการเรียนรู้. 2543 : 9) สรุปเป็นกรอบแนวคิดการวิจัย ดังนี้

วิธีดำเนินการวิจัย

ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

ประชากรที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ ได้แก่ ผู้บริหารสถานศึกษา และครู ในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา บึงกาฬ จำนวน 212 โรงเรียน จำแนกเป็นผู้บริหารสถานศึกษา จำนวน 212 คน และครู จำนวน 2,192 คน รวม 2,404 คน

กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการศึกษาค้างนี้ ได้แก่ ผู้บริหารสถานศึกษา และครูผู้สอน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา บึงกาฬ กำหนดขนาดกลุ่มตัวอย่างตามตารางสัดส่วนของเครจซี่ และมอร์แกน (Krejcie and Morgan. 1970 : 608) ได้กลุ่มตัวอย่างจำนวน 331 คน จำแนกเป็นผู้บริหารสถานศึกษา จำนวน 88 คน และครูผู้สอน จำนวน 243 คน โดยวิธีการสุ่มแบบหลายขั้นตอน

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ เป็นแบบสอบถามจำนวน 1 ฉบับ ที่ผู้วิจัยสร้างขึ้นตามกรอบแนวคิดในการวิจัย แบ่งออกเป็น 3 ตอน ดังนี้

ตอนที่ 1 สภาพและข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม เป็นแบบตรวจสอบรายการ (Check List)

ตอนที่ 2 เป็นแบบสอบถามเกี่ยวกับภาวะผู้นำของผู้บริหารสถานศึกษา จำนวน 4 องค์ประกอบ เป็นแบบสอบถามแบบมาตราส่วนประมาณค่า (Rating Scale) 5 ระดับ มีค่าอำนาจจำแนกรายข้ออยู่ระหว่าง .36 - .77 และค่าความเชื่อมั่นของแบบสอบถามทั้งฉบับเท่ากับ .96

ตอนที่ 3 เป็นแบบสอบถามเกี่ยวกับการดำเนินงานปฏิรูปการศึกษาของสถานศึกษา จำนวน 4 ด้าน เป็นแบบสอบถามแบบมาตราส่วนประมาณค่า (Rating Scale) 5 ระดับ มีค่าอำนาจจำแนกรายข้ออยู่ระหว่าง 0.31-0.87 และค่าความเชื่อมั่นของแบบสอบถามทั้งฉบับเท่ากับ .95

การเก็บรวบรวมข้อมูล

ผู้วิจัยได้ดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูลตามลำดับขั้นตอน ดังนี้

1. ขออนุญาตจากงานบัณฑิตศึกษา คณะศิลปศาสตร์ และวิทยาศาสตร์ มหาวิทยาลัยนครพนม ถึงผู้อำนวยการโรงเรียนในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา บึงกาฬ เพื่อขอความอนุเคราะห์ในการเก็บรวบรวมข้อมูล

2. นำหนังสือที่ได้รับจากงานบัณฑิตศึกษา คณะศิลปศาสตร์และวิทยาศาสตร์ มหาวิทยาลัยนครพนม พร้อมด้วยแบบสอบถามส่งถึงสถานศึกษาที่มีกลุ่มตัวอย่างด้วยตนเอง และส่งทางไปรษณีย์ เพื่อขอความอนุเคราะห์ในการตอบแบบสอบถาม

3. ผู้วิจัยติดตามเก็บรวบรวมแบบสอบถาม จากกลุ่มตัวอย่างด้วยตนเอง และผู้ตอบแบบสอบถามส่งคืนแบบสอบถามทางไปรษณีย์ โดยผู้วิจัยแนบซอง ผนึกดวงตราไปรษณียากรเจ้าหน้าที่ผู้วิจัย ได้รับแบบสอบถามคืนทั้งหมด จำนวน 331 ฉบับ คิดเป็น ร้อยละ 100

การวิเคราะห์ข้อมูล

การวิเคราะห์ข้อมูลและสถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล

1. วิเคราะห์ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม โดยหาค่าความถี่และค่าร้อยละ

2. วิเคราะห์ระดับภาวะผู้นำของผู้บริหารและการดำเนินงานปฏิรูปการศึกษา โดยการหาค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน

3. สถิติที่ใช้ในการหาคุณภาพของเครื่องมือ
 3.1 การหาค่าอำนาจจำแนกรายข้อของแบบสอบถามโดยใช้วิธี Item – total Correlation

3.2 การหาค่าความเชื่อมั่นของแบบสอบถาม โดยใช้สัมประสิทธิ์อัลฟา (X-Coefficient) ตามวิธีของครอนบาค (Cronbach)

4. วิเคราะห์ค่าสหสัมพันธ์ระหว่างภาวะผู้นำของผู้บริหารสถานศึกษากับการดำเนินงานปฏิรูปการศึกษาของสถานศึกษา โดยการหาค่าสหสัมพันธ์ อย่างง่าย

5. การวิเคราะห์สัมประสิทธิ์การพยากรณ์ และสร้างสมการพยากรณ์การดำเนินงานปฏิรูปการศึกษาของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาบึงกาฬ โดยใช้ภาวะผู้นำของผู้บริหารสถานศึกษาเป็นตัวพยากรณ์ โดยการวิเคราะห์การถดถอยพหุคูณแบบขั้นตอน (Stepwise Multiple Regression Analysis)

สรุปผลการวิจัย

1. ระดับภาวะผู้นำของผู้บริหาร สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาบึงกาฬ โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก

2. การดำเนินงานปฏิรูปการศึกษาของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาบึงกาฬ โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก

3. ค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์อย่างง่ายระหว่างระดับภาวะผู้นำของผู้บริหารสถานศึกษา 4 ด้าน กับ การดำเนินงานปฏิรูปการศึกษาของสถานศึกษา มีความสัมพันธ์กันในทางบวก อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

4. ค่าสัมประสิทธิ์การพยากรณ์ และสร้างสมการพยากรณ์การดำเนินงานปฏิรูปการศึกษาของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาบึงกาฬ

4.1 มีเพียงภาวะผู้นำของผู้บริหารสถานศึกษา 3 ด้าน ที่สามารถพยากรณ์การดำเนินงานปฏิรูปการศึกษาของสถานศึกษาได้อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

4.2 สมการพยากรณ์ปรากฏ ดังนี้

4.2.1 สมการพยากรณ์ในรูปคะแนนดิบ

$$\hat{Y} = 2.180 + .243X_2 + .171X_3 + .066X_4$$

4.2.2 สมการพยากรณ์ในรูปคะแนนมาตรฐาน

$$\hat{Z} = .523Z_2 + .290Z_3 + .124Z_4$$

อภิปรายผลการวิจัย

จากการสรุปผลการวิจัย สามารถนำมาอภิปรายผลได้ ดังนี้

1. ระดับภาวะผู้นำของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาบึงกาฬ โดยภาพรวม และรายด้าน อยู่ในระดับมาก และเมื่อเรียงลำดับการใช้ภาวะ

ผู้นำ พบว่า ผู้บริหารใช้ภาวะผู้นำด้านการมุ่งความสัมพันธ์ เป็นรายคนเป็นลำดับแรก และใช้ภาวะผู้นำด้านความสามารถส่วนตัว และการคล้อยเป็นลำดับสุดท้าย ทั้งนี้อาจเป็นเพราะว่า ปัจจุบันเกิดการเปลี่ยนแปลงด้านการบริหารการศึกษา ให้เป็นไปตามนโยบายของรัฐบาล ที่ต้องจัดการศึกษาตามพระราชบัญญัติ การศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 และตามแผนการพัฒนา การศึกษาแห่งชาติ ฉบับที่ 9 (พ.ศ. 2545 – พ.ศ. 2549) ดังนั้น ผู้บริหารจึงเกิดความตื่นตัวที่จะพัฒนาตนเองให้มีวิสัยทัศน์ กว้างไกลในการบริหารงานทางการศึกษา โดยการแลกเปลี่ยน เรียนรู้กับบุคคลหลายๆ ฝ่าย ทั้งนี้ผู้บริหารได้สร้างความสัมพันธ์ ที่ติดต่อผู้ได้บังคับบัญชา และปฏิบัติต่อผู้ได้บังคับบัญชาแตกต่างกัน ไปตามความต้องการและความสามารถของแต่ละคน เพื่อให้ ผู้ได้บังคับบัญชามีความพยายามในการปฏิบัติงานให้สูงขึ้น ซึ่งสอดคล้องกับแนวคิดของบาส และ อวลิโอ (Bass and Avolio) ที่ว่า ผู้บริหารต้องใช้ภาวะผู้นำจึงทำให้ผู้ได้บังคับบัญชา เกิดการเปลี่ยนแปลงตามที่คาดหวังไว้

2. การดำเนินงานปฏิรูปการศึกษาของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาบึงกาฬ โดยภาพรวมและรายด้านอยู่ในระดับมาก เมื่อเรียงลำดับ การดำเนินงานปฏิรูปการศึกษาของสถานศึกษา พบว่าสถานศึกษาดำเนินงานปฏิรูปครูและบุคลากรทางการศึกษาเป็นลำดับแรก และ ดำเนินงานการปฏิรูประบบบริหารและการจัดการเป็นลำดับ สุดท้าย ทั้งนี้อาจเป็นเพราะว่า สถานศึกษาต้องดำเนินงาน ปฏิรูปการศึกษาให้เป็นไปตามนโยบายการปฏิรูปการศึกษาของ กระทรวงศึกษาธิการ ที่มุ่งให้มีการจัดการเรียนการสอนให้ สอดคล้องกับหลักสูตร โดยจัดทำแผนการเรียนรู้ที่เน้นผู้เรียน เป็นสำคัญ และจัดการเรียนการสอนที่ให้ผู้เรียนได้ค้นคว้า สังเกต รวบรวม วิเคราะห์ สังเคราะห์ หักข้อมูลด้วยตนเอง พร้อมทั้ง ให้มีการยกสถานภาพวิชาชีพครูและบุคลากรทางการศึกษา เพื่อพัฒนาและปรับปรุงคุณภาพการศึกษา โดยให้ครูและ บุคลากรทางการศึกษาทุกฝ่าย ได้รับการพัฒนาเพิ่มพูนความรู้ ความสามารถ ทักษะและประสบการณ์ เพื่อให้ก้าวทันต่อการ เปลี่ยนแปลงในการปฏิบัติงานที่ได้รับมอบหมาย และให้ครูและ บุคลากรทางการศึกษา พัฒนาตนเองให้ได้ตามมาตรฐาน วิชาชีพ ซึ่งเป็นการยกสถานภาพวิชาชีพครูทั้งผู้บริหาร ครูและ บุคลากรทางการศึกษาให้เป็นมืออาชีพในการพัฒนาการศึกษา ส่วนการดำเนินงานปฏิรูประบบบริหารและการจัดการของ สถานศึกษานั้น ได้ดำเนินการเป็นลำดับสุดท้าย อาจเป็นเพราะ ว่า การดำเนินงานด้านนี้มีปัจจัยหลายอย่างที่มผลกระทบ ทำให้เป็นไปอย่างล่าช้าและเห็นผลสำเร็จได้น้อย อาทิเช่น

ตัวผู้บริหารที่ยังขาดวิสัยทัศน์ในการบริหารงาน ตัวครูที่ขาดความกระตือรือร้น ขาดความรับผิดชอบในการทำงานให้บรรลุตามเป้าหมาย

3. เมื่อวิเคราะห์ความสัมพันธ์ระหว่างภาวะผู้นำของผู้บริหารสถานศึกษากับระดับการดำเนินงานปฏิรูปการศึกษาของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาบึงกาฬ โดยรวมพบว่า ระดับภาวะผู้นำของผู้บริหารสถานศึกษากับระดับการดำเนินงานปฏิรูปการศึกษาของสถานศึกษา มีความสัมพันธ์ ในทางบวก โดยด้านที่มีความสัมพันธ์สูงสุด คือ การตัดสินใจ ทั้งนี้อาจเป็นเพราะว่า ผู้บริหารเห็นความสำคัญความแตกต่างและความต้องการของแต่ละบุคคล จึงได้สร้างแรงจูงใจให้ขวัญและกำลังใจแก่ผู้ใต้บังคับบัญชา เพื่อให้ผู้ใต้บังคับบัญชาเกิดความพึงพอใจในการปฏิบัติงาน เป็นการมุ่งหวังให้ผู้ใต้บังคับบัญชาเกิดความรู้สึกเป็นส่วนหนึ่ง และมีส่วนร่วมในการพัฒนาองค์กร ส่งเสริมและกระตุ้นให้ผู้ร่วมงานมีการพัฒนาตนเองอยู่เสมอ สอดคล้องกับ สุพล วังสินธ์ (2545 : บทคัดย่อ) ที่กล่าวว่าผู้บริหาร มีบทบาทสำคัญในส่งเสริมการจัดการเรียนรู้ตามแนวทางการปฏิรูปการศึกษา

4. ภาวะผู้นำของผู้บริหารที่สัมพันธ์กับการดำเนินงานปฏิรูปการศึกษาของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาบึงกาฬ โดยรวมพบว่า การตัดสินใจ การมุ่งความสัมพันธ์เป็นรายคน และการกระตุ้นการใช้ปัญญาสามารถพยากรณ์การดำเนินงานปฏิรูปการศึกษาของสถานศึกษา อาจกล่าวได้ว่า ผู้บริหารรู้บทบาทและหน้าที่ในการบริหารสถานศึกษา ให้ดำเนินงานไปตามยุทธศาสตร์การปฏิรูปการศึกษาตามนโยบายของกระทรวงศึกษาธิการ ที่ให้ความสำคัญต่อการดำเนินงานปฏิรูปการศึกษาทุกด้าน เพื่อให้สถานศึกษาได้คุณภาพและมาตรฐาน ตามเป้าหมายที่กำหนดไว้ ผู้บริหารตระหนักดีว่า การดำเนินงานปฏิรูปการศึกษาของสถานศึกษาจะสำเร็จได้ต้องอาศัยบุคลากรหลายๆ ฝ่าย ทั้งภายในและภายนอกสถานศึกษาเข้ามาช่วยดำเนินการ โดยเฉพาะบุคลากรภายในสถานศึกษาเอง ดังนั้นผู้บริหารจะต้องเป็นผู้ที่มีวิสัยทัศน์กว้างไกล เป็นนักวางแผนที่ดี มีความคิดเชิงระบบ มีภาวะความเป็นผู้นำ สามารถสร้างความเชื่อมั่น ความศรัทธาและเสริมสร้างขวัญกำลังใจแก่ครูและบุคลากรทางการศึกษาได้เป็นอย่างดี ถึงแม้ผู้บริหารจะไม่ได้อาศัยภาวะผู้นำด้านความสามารถส่วนตัว ผลักดันส่งเสริม สนับสนุนผู้ใต้บังคับบัญชาให้ดำเนินงานต่างๆ ของสถานศึกษาโดยตรงก็ตาม แต่ภาวะผู้นำแต่ละด้านมีความสัมพันธ์กันนั้นย่อมหมายถึงผู้บริหารได้ใช้ภาวะผู้นำด้านความสามารถส่วนตัว สนับสนุนการใช้ภาวะผู้นำด้านการตัดสินใจ การมุ่ง

ความสัมพันธ์เป็นรายบุคคลและการกระตุ้นการใช้ปัญญาต่อผู้ใต้บังคับบัญชา โดยให้ความสนใจเอาใจใส่ต่อบุคคลเหล่านั้นเพื่อให้ผู้ใต้บังคับบัญชาได้ค้นพบความสามารถ ของตน และนำความสามารถนั้นมารวมแรงร่วมใจกันปฏิบัติงานของสถานศึกษาให้สำเร็จในทุกๆ ด้าน พร้อมกันนี้ ผู้บริหารได้ใช้ภาวะผู้นำด้านการกระตุ้นการใช้ปัญญาส่งเสริมให้ผู้ใต้บังคับบัญชา คิดสร้างสรรค์วิธีการทำงานใหม่ๆ เพื่อใช้ป้องกัน และแก้ปัญหาหรืออุปสรรคต่างๆ ที่จะเกิดขึ้นในการปฏิบัติงานอย่างใกล้ชิด โดยวิธีการที่เป็นกัลยาณมิตร ทั้งนี้ผู้บริหารเห็นความสำคัญความแตกต่างและความต้องการของแต่ละบุคคล จึงได้สร้างแรงจูงใจ ให้ขวัญและกำลังใจแก่ผู้ใต้บังคับบัญชา เพื่อให้ผู้ใต้บังคับบัญชาเกิดความพึงพอใจในการปฏิบัติงาน เป็นการมุ่งหวังให้ผู้ใต้บังคับบัญชาเกิดความรู้สึกเป็นส่วนหนึ่งและมีส่วนร่วมในการพัฒนาองค์กร การที่ผู้บริหารใช้ภาวะผู้นำ ด้านการมุ่งความสัมพันธ์เป็นรายคน และการกระตุ้นการใช้ปัญญากับผู้ใต้บังคับบัญชา เป็นการเปิดโอกาสให้ผู้ใต้บังคับบัญชาพัฒนาตนเองและเห็นความสามารถของตนที่พร้อมจะช่วยกันผลักดันการดำเนินงานต่างๆ ของสถานศึกษาให้บรรลุวัตถุประสงค์ตามที่คาดหวังไว้ โดยเฉพาะการดำเนินงานปฏิรูปการศึกษาของสถานศึกษา ซึ่งสอดคล้องกับ วิชัย จันทวงศ์ (2547 : บทคัดย่อ) ที่พบว่าการกระตุ้นการใช้ปัญญาและการมุ่งความสัมพันธ์เป็นรายคน ส่งผลต่อคุณภาพชีวิตในการปฏิบัติงานของครูในสถานศึกษา และ อภิวัชรณา แก้วเล็ก (2542 : 105) ที่ได้วิจัยพบว่า ภาวะผู้นำของผู้บริหารส่งผลต่อประสิทธิผลขององค์กร ซึ่งผู้บริหารได้แสดงให้เห็นให้ผู้ใต้บังคับบัญชาเห็นถึงความกล้าเผชิญปัญหา และมีความสามารถแก้ปัญหาความขัดแย้งที่เกิดขึ้นได้อย่างเป็นธรรม ผู้บริหารเป็นผู้มีความคิดริเริ่มสร้างสรรค์ ใช้การบริหารแบบการมีส่วนร่วม เพื่อสร้างความร่วมมือให้ผู้ใต้บังคับบัญชาปฏิบัติงานด้วยความสมัครใจ ซึ่งคุณสมบัตินี้เป็นสิ่งที่ผู้ใต้บังคับบัญชาคาดหวังจากตัวผู้บริหาร

ข้อเสนอแนะเพื่อการวิจัย

ข้อเสนอแนะเพื่อนำผลการวิจัยไปใช้

1. ผู้บริหารควรพัฒนาการใช้ภาวะผู้นำด้านความสามารถส่วนตัวให้เพิ่มขึ้น โดยผู้บริหารต้องสร้างความมั่นใจให้ผู้ร่วมงานปฏิบัติงานได้บรรลุเป้าหมาย ให้ความช่วยเหลือ ส่งเสริม สนับสนุน ผู้ใต้บังคับบัญชาพัฒนาความคิด เพื่อหาแนวทางการใหม่ๆ ที่เป็นประโยชน์มาใช้ในการปฏิบัติงาน เพื่อให้ผลสำเร็จของงานเป็นที่พึงพอใจของทุกฝ่าย ทั้งนี้ ผู้บริหารที่ชาญฉลาดจะต้องเลือกใช้ภาวะผู้นำที่มุ่งการบริหารงานแบบการมีส่วนร่วม

เพื่อให้ผู้ได้บังคับบัญชาเกิดความรู้สึกเป็นส่วนหนึ่งหรือเป็นผู้นำการบริหารสถานศึกษาที่ตนเองสังกัดอยู่

2. ผู้บริหารควรพัฒนาความเป็นผู้นำให้กับตนเอง อยู่เสมอและอย่างต่อเนื่อง โดยการแลกเปลี่ยนเรียนรู้กับบุคคล หลากๆ ฝ่าย ด้วยการเข้าร่วมประชุม อบรม สัมมนา ศึกษาดูงาน แล้วนำเทคนิคการบริหารงานต่างๆ มาประยุกต์ใช้ให้เหมาะสม เพื่อแสดงให้เห็นได้บังคับบัญชาประจักษ์ในความรู้ ความสามารถ ทักษะ ประสบการณ์ในการบริหารได้อย่างมีคุณภาพ เพื่อเป็นแบบอย่างที่จะสามารถชักชวน ชี้นำผู้ได้บังคับบัญชา ให้มีความ ยินดีร่วมมือในการปฏิบัติงานเพื่อการดำเนินงานปฏิรูประบบ การบริหารและการจัดการให้เกิดประสิทธิภาพและประสิทธิผล ยิ่งขึ้น และสามารถพัฒนาคุณภาพการศึกษาของสถานศึกษา สืบไป

ข้อเสนอแนะเพื่อการวิจัยครั้งต่อไป

1. ควรมีการศึกษาวิจัยเกี่ยวกับการดำเนินงาน ปฏิรูปกระบวนการเรียนการสอนที่ส่งผลต่อผลสัมฤทธิ์ทาง การเรียนของนักเรียนในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่ การศึกษาประถมศึกษามหาสารคาม
2. ควรมีการศึกษาวิจัยเกี่ยวกับปัจจัยที่ส่งผลต่อ การดำเนินงานปฏิรูปการศึกษาของสถานศึกษา สังกัดสำนักงาน เขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษามหาสารคาม
3. ควรมีการศึกษาวิจัยเกี่ยวกับภาวะผู้นำของ ผู้บริหารที่สัมพันธ์กับการดำเนินงานปฏิรูปการศึกษาของสถาน ศึกษา สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาเอกชน

เอกสารอ้างอิง

เขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษามหาสารคาม เขต 3, สำนักงาน. (2554). **แผนปฏิบัติการ 4 ปี**. หนองคาย : ม.ป.ท.

คณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน, สำนักงาน. (2549). **แนวทางการบริหารและจัดการศึกษาในสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาและสถานศึกษา**. กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์คุรุสภา.

คณะกรรมการการปฏิรูปการเรียนรู้, กรมวิชาการ กระทรวง ศึกษาธิการ. (2543). **แนวทางการบริหารโรงเรียนปฏิรูปการเรียนรู้**. กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์คุรุสภาลาดพร้าว.

ปฏิรูปการศึกษา, สำนักงาน. (2545). "การบริหารตามแนวปฏิรูปการศึกษา," **วารสารวิชาการ**. 5(6) : 23-30.

เลขาธิการสภาการศึกษา, สำนักงาน. (2552). **ข้อเสนอ การปฏิรูปการศึกษาในทศวรรษที่สอง (พ.ศ. 2552-2561)**. กรุงเทพฯ : พรักหวาน กราฟฟิค จำกัด.

วิชัย จันทวงศ์. (2547). **ภาวะผู้นำของผู้บริหารที่ส่งผลต่อ คุณภาพชีวิตในการปฏิบัติงานของครูในสถานศึกษา เขตพื้นที่การศึกษามหาสารคาม นคร เขต 3** วิทยานิพนธ์ ศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต. กรุงเทพฯ : มหาวิทยาลัย ศิลปากร.

ศึกษาธิการ, กระทรวง. (2553). **สรุปรายงานประจำปี 2552**. (เอกสารอัดสำเนา).

สมาน อัครภูมิ. (2551). **การบริหารการศึกษาสมัยใหม่ : แนวคิด ทฤษฎีและการปฏิบัติ**. พิมพ์ครั้งที่ 3. อุบลราชธานี : อุบลออฟเซตการพิมพ์.

สุพล วังสินธ์. (2545). "การบริหารโรงเรียนตามแนวทางการปฏิรูปการศึกษา," **วารสารวิชาการ**. 3(6) : 29-30.

อภิวรรณ แก้วเล็ก. (2542). **ภาวะผู้นำของผู้บริหารที่ส่งผลต่อ ประสิทธิภาพของโรงเรียนมัธยมศึกษาสังกัดกรมสามัญ ศึกษาเขตการศึกษา 1**. วิทยานิพนธ์ ศึกษาศาสตร มหาบัณฑิต. กรุงเทพฯ : มหาวิทยาลัยศิลปากร.

Bass and Avolio. (1994). "Developing Transformational Leadership : 1992 and Beyond," **Journal of European Industrial Training**. 14(5) : 6.

Krejcie, Robert V. and Daryle, W. Morgan (1970). "Determining sample size for research activities," **Education and Psychological Measurement**. 30(3) : 608.